

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till
landskapslag om kulturell verksamhet.

Framställningens huvudsakliga innehåll.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om hur den kulturella verksamheten i landskapet skall ordnas. Landskapets kulturråd skulle bevaka och främja den allmänna utvecklingen inom kulturlivet. En kulturnämnd skulle inrättas i varje kommun och landskapet skulle ekonomiskt stödja kommunerna. Kommunerna skulle erhålla landskapsandel för avlöningskostnaderna för tjänsteman inom kommunens kulturförvaltning. Landskapsunderstöd och -lån skulle kunna beviljas kommunerna för täckande av kostnader för lokalteter som är lämpliga för kulturella aktiviteter. Landskapsunderstöd och -lån skulle även kunna beviljas föreningar som verkar i flera kommuner.

Allmän motivering.

Ett allsidigt kulturliv är av utomordentlig betydelse för det åländska samhället eftersom olika slag av kulturella aktiviteter upptar en allt större del av vår fritid. Den tillfredsställelse den kulturella verksamheten erbjuder de enskilda individerna kommer indirekt hela samhället till nytta. Det kan konstateras att samhällsstöd i olika former till konstnärlig och annan kulturell verksamhet inverkar positivt på samhällsutvecklingen bl.a. i form av ökad kulturell aktivitet och trivsel. Härigenom tryggas den genuina åländska kulturen, stärks den åländska identiteten och motverkas emigrationsbenägenheten.

I riket ges stöd till kulturen med stöd av lag om kulturverksamhet i kommunerna (FFS 1045/80). Dessutom finns en förordning om kulturverksamhet i kommunerna (FFS 53/81).

Detaljmotivering.

1 §. I lagförslaget avses med kulturell verksamhet främst utövande av verksamhet av konstnärligt värde inom bildkonst, litteratur, musik, film, teater, arkitektur och hemslöjd samt vårdande och främjande av lokala traditioner och kulturmiljöer.

Självstyrelseorganen har ett kulturpolitiskt ansvar, som på det praktiska planet fylls av landskapsstyrelsen, biträdd av kulturrådet och av kommunerna genom kulturnämnderna.

2 §. Det finns ett behov av ett särskilt organ som skall bevaka och främja den allmänna utvecklingen inom kulturlivet. Sedan år 1980 har landskapsstyrelsen vartannat år tillsatt ett kulturråd med uppgift att biträda landskapsstyrelsen i kulturella frågor. För att fastare knyta kulturrådet till den kulturella verksamheten i landskapet föreslår landskapsstyrelsen att kulturrådet lagfästes.

Kulturrådets uppgifter finns redan reglerade i reglemente. Bl.a. åligger det kulturrådet att stimulera till och skapa förutsättningar för ett allsidigt kulturliv i landskapet. Dessutom kan nämnas att kulturrådet har till uppgift att uppgöra förslag till fördelning av anslagen för kulturell verksamhet i landskapets budget.

3 §. Landskapsstyrelsen anser det vara så viktigt att varje kommun har en kulturnämnd att den i princip skulle vara obligatorisk. När skäl föreligger skulle dess uppgifter dock kunna handhas av någon annan nämnd, företrädesvis av biblioteksnämnden.

4 §. Minimiantalet ledamöter i kulturnämnd föreslås bli så lågt som tre för att inte bereda de minsta kommunerna praktiska eller ekonomiska svårigheter vid tillsättandet av kulturnämnd. Om nämndens ordförande, viceordförande och mandattid är stadgat i kommunallagens 5 kap. (5/80). Det bör anses önskvärt att i nämnden företräds en tillräckligt omfattande och mångsidig sakkunskap på konstens och den kulturella verksamhetens område ävensom intresse för dessa områden.

5 §. Anledningen till att den i 5 § 3 punkten nämnda planen inte skulle vara obligatorisk är önskemålet att kulturnämnderna i de kommuner där det inte finns någon kommunplan inte borde vara tvungna att uppgöra någon särskild plan för utvecklandet och stödandet av den kulturella verksamheten. Dock anser landskapsstyrelsen det önskvärt att kulturnämnderna uppgör plan och handlingsprogram för den kulturella verksamheten i kommunen.

6 §. Kommunerna får själva bestämma om inrättande av tjänster som är underställda kulturnämnden. Det skulle vara möjligt att inrätta kombinerade tjänster i kommunerna, varvid uppgifter på kulturområdet skulle förenas med uppgifter inom t.ex. bildningsväsendet.

7 §. I 5 § lagen om kulturverksamhet i kommunerna (FFS 1045/80) stadgas att statsandel erlæggs i enlighet med kommunernas bärkraftsklass till kommun för avlönande av kulturdirektör, kultursekreterare, kulturinstruktör, konstinstruktör eller person med kombinerad tjänst till den del den gäller uppgifter inom kommunens kulturella verksamhet. Härvid gäller den begränsningen att varje kommun kan erhålla statsandel endast för en tjänsteman för varje påbörjat antal av 25.000 invånare och inte för fler än fem tjänsteinnehavare.

De åländska kommunerna är till invånarantalet så små att det är orealistiskt att tänka sig att varje kommun skulle ha en kultursekreterare. På grund härav föreslås att till de minsta och ekonomiskt minst bärkraftiga kommunerna skall landskapsandel även kunna utgå för lönekostnader för annan i 6 § avsedd tjänst eller deltidsbefattning.

Kommunerna skall enligt lagförslaget få landskapsandel också för kostnader som åsamkas dem genom anordnande och stödande av lokal kulturell verksamhet. Landskapsandelen skulle användas t.ex. för att täcka kostnader föranledda av kulturevenemang som anordnas av nämnden, understödande av organisationer som bedriver lokal kulturell verksamhet och transport av publik till kulturevenemang. I fråga om dessa kostnader skulle landskapsstyrelsen utfärda närmare anvisningar. Kommunerna skulle själva besluta i vilka proportioner landskapsandelen skulle användas för olika kulturella ändamål.

8 §. Som lämplig examen på högskolenivå kan betraktas högskoleexamen på det humanistiska eller samhällsvetenskapliga området.

Som lämplig utbildning på institutsnivå kan betraktas utbildning med kulturell inriktning vid folkakademi i Finland eller motsvarande utbildning i övriga Norden.

Yrkeskompetens på konstens område kan visas t.ex. genom konstutövning som utvisar förmåga till konstnärliga prestationer eller genom verksamhet som lärare i konst.

9 §. Tidpunkten för ansökan om landskapsandel har valts med tanke på att kommunernas bokslut i god tid skall hinna vara klara till dess.

10 §. Landskapsstyrelsen anser att landskapsandel bör beräknas på basen av bärkraftsklassificeringssystemet eftersom skillnaderna mellan de olika kommunernas ekonomiska förutsättningar på så sätt utjämnas.

11 §. För ändamålet lämpliga samlings-, arbets- och utställningsutrymmen samt utrymmen för konstnärliga framträdanden har stor betydelse för den kulturella verksamheten. För uppförande, anskaffande, utvidgande, förbättring och iståndsättande av sådana utrymmen skulle i den ordinarie årsstaten upptas ett tillräckligt stort anslag, ur vilket kommunerna och föreningarna kan ansöka om landskapsunderstöd för sina byggnadsprojekt.

12 §. Bestämmelserna i första och andra momentet överensstämmer med nuvarande praxis.

Landskapsstyrelsen kan besluta att förening skall återbära erhållet landskapsunderstöd eller del därav från ingången av den månad under vilken förskott på landskapsunderstöd eller det slutliga understödet utbetalts om för erhållande av landskapsunderstöd eller förskott därav lämnats felaktiga eller vilseledande uppgifter eller om det i samband med revision eller annars framgår att landskapsunderstöd erlagts utan grund eller om villkor som ansluter sig till erhållande av landskapsunderstöd inte iakttagits.

13 §. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med nuvarande praxis.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om kulturell verksamhet

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

För främjandet och stödandet av den kulturella verksamheten i landskapet Åland verkar dels landskapsstyrelsen, biträdd av kulturrådet, dels kommunerna.

2 kap.

Kulturrådet.

2 §.

Landskapsstyrelsen tillsätter ett kulturråd med minst 5 och högst 7 medlemmar, var och en med personlig ersättare. Rådets mandatperiod är två år. Närmare bestämmelser beträffande kulturrådets verksamhet utfärdas av landskapsstyrelsen genom reglemente.

3 kap.

Kommunala kulturnämnder.

3 §.

För främjandet och stödandet av den kulturella verksamheten skall i varje kommun finnas en kulturnämnd.

Om det på grund av kommunens ringa invånarantal eller av annan orsak bör anses motiverat, får kommunfullmäktige besluta att annan nämnd skall handha på kulturnämnden ankommande uppgifter. Vad i denna lag eller med stöd därav är föreskrivet om kulturnämnd gäller för nämnd som övertagit kulturnämnds uppgifter.

4 §.

Kulturnämnden består av minst tre medlemmar. Varje medlem skall ha en personlig ersättare. Olika slag av kulturella intressen skall om möjligt vara företrädda i nämnden.

5 §.

Kulturnämnden har till uppgift:

- 1) att följa den kulturella verksamhet som bedrivs i kommunen, ta initiativ och göra framställningar beträffande verksamheten samt avge yttranden;
- 2) att skapa kulturella kontakter och främja kulturellt samarbete;
- 3) att vid behov uppgöra förslag till en plan för den kulturella verksamhet som möjligen förutsätts i kommunplan;
- 4) att sörja för den information samt understöda det forsknings- och utredningsarbete som rör den kulturella verksamheten;
- 5) att uppgöra förslag till anskaffande och utrustning av de utrymmen som erfordras för den kulturella verksamheten, med särskilt beaktande av möjligheterna till mångsidig användning av dem;
- 6) att stöda organisation som visar kulturell aktivitet;
- 7) att besluta om fördelningen av de anslag som i kommunens budget har reserverats för att stöda organisationer som bedriver kulturell verksamhet i kommunen samt att stöda annan lokal kultu-

rell verksamhet;

8) att anordna kulturevenemang; och

9) att utföra de uppgifter som ålagts nämnden i dess instruktion.

6 §.

Kommun kan för det kulturella arbetet anställa en eller flera personer. Anställningen kan innehas som huvudsyssla, bisyssla eller i lämplig kombination med annan tjänst. Tjänsten kan vara gemensam för flera kommuner.

4 kap.

Landskapsandelar som beviljas kommunerna.

7 §.

Till kommun kan för varje kalenderår erläggas landskapsandel, enligt grunder som landskapsstyrelsen fastställer

1) för avlönande av kulturesekreterare, kulturinstruktör, konstinstruktör eller annan tjänsteman inom kommunens kulturväsende och

2) för kostnader föranledda av stödandet och anordnandet av den lokala kulturella verksamheten.

Av de i 1 mom. 2 punkten avsedda kostnader som kommuns kulturella verksamhet med för kan såsom grund för bestämmandet av landskapsandelen beaktas högst ett av landskapsstyrelsen årligen fastställt belopp för varje i kommunen under föregående år mantalskriven invånare.

8 §.

Kompetenskraven för i 7 § avsedda tjänster är

1) för kulturesekreterare, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå samt god kännedom om kulturell verksamhet;

2) för kulturinstruktör, för tjänsten lämplig examen på högskole- eller institutnivå eller genom praktisk kulturell verksamhet förvärvad kompetens; samt

3) för konstinstruktör lämplig examen eller på annat sätt förvärvad kompetens på konstens område.

9 §.

Landskapsandel och -understöd enligt 11 § skall sökas hos landskapsstyrelsen senast den 31 augusti det år som närmast följer

räkenskapsåret. Till ansökan skall fogas av landskapsstyrelsen föreskriven utredning.

10 §.

Landskapsandel utgår för de i 7 § avsedda kostnaderna enligt kommunens bärkraftsklass som följer:

bärkraftsklass	landskapsandel i procent
1	75
2	71
3	67
4	63
5	59
6	55
7	51
8	47
9	43
10	39

5 kap.

Understöd och lån.

11 §.

Kommun och registrerad förening kan beviljas understöd och lån för uppförande, anskaffande, iståndsättande och förbättring av samlings-, arbets- och utställningsutrymmen samt sådana utrymmen för konstnärliga framträdanden som är erforderliga för den kulturella verksamheten ävensom för anskaffande av tekniska anordningar och materiel som verksamheten kräver.

12 §.

Registrerad förening som bedriver kulturell verksamhet kan beviljas understöd. Ansökan om understöd prövas av landskapsstyrelsen. Innan beslut fattas skall kulturrådets yttrande inhämtas.

Ansökan om understöd skall tillställas landskapsstyrelsen vid tidpunkt som landskapsstyrelsen bestämmer. Till ansökan skall fogas verksamhetsberättelse med bokslut för föregående verksamhetsår och verksamhetsplan samt budgetförslag för det kommande verksamhetsåret.

Landskapsstyrelsen kan återkräva beviljat understöd som inte använts på avsett sätt.

15 §.

Innan understöd beviljas kan landskapsstyrelsen till registrerad förening som föregående år erhållit understöd, erlægga förskott på understödet till högst det belopp som föreningen föregående år har erhållit i understöd.

6 kap.

Särskilda bestämmelser.

14 §.

Vad gäller stöd som ges till kommun tillämpas, om inte i denna lag annorlunda föreskrivs, vad i landskapslagen om landskapsstöd till kommuner (43/73) är föreskrivet.

15 §.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag kan vid behov utfärdas genom landskapsförordning.

Denna lag träder i kraft den

För de i 7 § 1 mom. 1 punkten avsedda avlöningskostnaderna utgår landskapsandel första gången för år

Marichamn den 14 december 1982

V i c e l a n t r å d

Ragnar Erlandsson

Extra lagberedningssekreterare

Pia Rothberg.